

Iz historije Kaknja

ARZUHAL STANOVNIKA STARPOSILA IZ 1762. GODINE

Starposle su jedno od mnogobrojnih sela, odnosno mahala, na području kakanjskog Brnjica. U najranijim osmanjskim dokumentima ovo selo se spominje kao dio nahije Bobovac. U knjizi autora ovog teksta „*Stanovništvo Kaknja u osmanskom periodu*“ spomenuto je da su Starposle, prema Sumarnom popisu iz 1468. godine, bile timar posadnika tvrđave Vranduk: Karađoza iz Trnove, Mehmedija Tobdžije i Karađoza iz Karaverija, i to sa 22 doma, 2 neoženjena i 1 udovicom. Zatim, prema Opširnom popisu iz 1604. godine, u Starposlama je živjelo 40 muslimana i 2 nemuslimana sa baštinama, 2 neoženjena, kao i 8 akindžija (jurišnika) muslimana sa baštinama, od čega su 2 bila neoženjena. Prema Popisnom deferu iz 1850. godine, u Starposlama je bilo 15 domaćinstava sa sljedećim prezimenima: Podojak (6), Hodžić, Kokić (3), Govorak, Kasap (Kasapović), Šahman, Đulan, Durmiš, a kasnije se pojavljuju prezimena Husetović i Smajić, kao ogranak starih Podojaka, te Kobilica.

U Državnom arhivu Republike Turske, Odjel za osmanski period, sačuvan je jedan dokument iz 1762. godine, koji govori o pritužbi seljana Starposla na

seljane Varalića zbog neosnovanog uzurpiranja njihovih zemljišnih posjeda. U zaglavlju ovog dokumenta zabilježena je naredba/Bujuruldija zeničkom naibu/kadiji „da u skladu sa Zakonom i na licu mjesta izvidi stanje, te podnese izvještaj bosanskom veziru“. Bujuruldija je datirana na 15. rebiul-ahire 1176. hidžretske/2. novembar 1762. godine.

U tekstu arzuhala upućenom Sultanovom namjesniku u Bosni, a prema historijskim izvorima namjesnik je tada bio Istanbuljanin Mehmed-paša Muhsinzade porijeklom iz Halepa, seljani Starposla su naveli sljedeće: „Našem Sultanu (nj. namjesniku), uvijek srećnom i milostivom, duboko poštovanom... Neka je živ i zdrav! Ovo je arzual odanih sluga, stanovnika mahale Starpoš (Starposle), koja pripada selu Brnjicu, a ono nahiji Zenica. U spomenutom selu (Brnjicu), na brdu zvanom Mašica (danas sjeverno od Podborja na teritoriji općine Zavidovići postoji isto imeno jezerce), postoje čajre koje su u posjedu naših očeva već šezdeset godina i koje prema ustanovljenim granicama bez ikakvog sporenja držimo i njima raspoložemo. Stanovnici mahale Varalići (Valarić), također, imaju svoje posjede na spomenutom brdu Mašica, i pošto im nije dozvoljeno da pristupe, umiješali su se i samovoljno odredili granice, želeći nas tako prevariti. Od uzvišene i brižne vlasti traži se da po Šerijatu i zakonu izvrši pregled i spriječi njihove postupke, kao i da se zeničkom naibu/kadiji uputi dopis da sačini izvještaj i da u skladu sa zakonom izda ferman/odluku. Konačna odluka pripada uvijek srećnom i milostivom, duboko poštovanom Sultanu (nj. namjesniku).“ Odane sluge, stanovnici mahale Starposle.

S desne strane arzuhala upisan je i izvještaj kojeg je zenički naib/kadija sačinio, i to sa sljedećim sadržajem: „U Zeničkoj nahiji i pripadajućem džematu Brnjicu, vlasnici spomenutog arzuhala, seljani Starpoša (Starposle): Hasan sin Muharema, Mustafa sin Mehmeda i Hasan sin Mustafe, došli su na sudsko

ročište. Istom džematu (Brnjic) pripada i selo Valarić (Varalići) iz kojeg su: Hasan sin Skendera, Tursun sin Ahmeta, Mehmed Mačak, Ibrahim i ostali, a protiv kojih su (tužitelji) podigli tužbu i potvrdili svoj iskaz. U njihovom arzualu se spominju čajre, zvane 'Hurem Makota', koje se vežu za brdo zvano Mašica. Tuženi stanovnici mahale Varalići su pomjerajući međe na Mašicama neosnovano i jednostrano postupali. Od njih je zatraženo da odgovore na pitanja i upozoreni su da to prestanu činiti. Seljani Varalića su nakon upućivanja pitanja pokazali izvještaj prethodnog kadije i u istom je zapisano da su bez argumenata sprječavali ulaz u posjed. Od tužitelja iz sela Starposle zatraženo je da pokažu dokaz i uporište za raspolaganje spornom zemljom, pa su predložili jedan spahijski temessuk/posjednički list prema kojem njihovi očevi još od 1121. hidžretske (1709. godine) održavaju i čiste zemljišni posjed zvan 'Hurem Makota'. Izjavili su da još od tog vremena bez sporenja koriste istu zemlju. Radi konačnog utvrđivanja granica su iz Starposla pozvani oni koji nemaju dodira sa ovim posjedima: Mehmed sin Husejna, Mehmed sin Skendera i Ibrahim Dedić, kao i iz mahale Hrastovac Tursun sin Hasana, koji su fizički prešli i ličnim svjedočenjem pojasnili i označili sve četiri granične linije na spornom posjedu Hurem Makota. Za njihovo svjedočenje su imam spomenutog džemata (Brnjic) sa skupinom od sedam seljana dali preporuke i garancije, što je i kod suda prihvatljivo. Tuženi seljani Varalića to ne prihvataju i sprječavaju ulazak u posjed, a tužitelji posjeduju zemljišnu ispravu – tapunamu. U svrhu utvrđivanja prava i izdavanja presude prema faktičkom stanju ovaj izvještaj se prosjeđuje uredu vezira. Konačnu odluku donosi uvažena instanca koja za to ima nadležnost.“ Zapis sačinjen 12. džumadel-ulaa 1176. hidžretske/29. novembra 1762. godine. (Nečitak pečat zeničkog naiba)

Preveo i obradio: dr. sci. Emir Demir broj 424, 01.03.2022.

Originalni primjerak arzuhala stanovnika Starposla iz Osmanskog arhiva u Istanbulu